

Liliecii

Levente BARTI • Clubul de Speologie „Crysis”, Oradea

În acest articol sunt prezentate rezultatele activității de numărare și determinare a liliecilor, desfășurată sub egida Clubului de Speologie „Crysis”, în perioada 1996-1997. Sunt semnalate 8 specii de lilieci din cavități din județele Bihor, Brașov și Covasna, precum și din municipiile Oradea și Sfântu Gheorghe. De asemenea, sunt descrise condițiile în care au fost identificate și unele aspecte privind comportamentul liliecilor numărați și determinați.

In cadrul Clubului de Speologie „Crysis”, în perioada 1996-1997, am vizitat mai multe peșteri din județul Bihor, dintre care numai 8 cavități prezentau interes chiropterologic în momentul vizitării.

Prima noastră acțiune comună s-a desfășurat în Peștera Ungurului de la Suncuiș la data de 26 octombrie 1996. Acolo am găsit o colonie de lilieci mari, cu potcoavă (*Rhinolophus ferrum-equinum*) compusă din 89 de exemplare aflate deja în stadiul hibernării.

Tot acolo am prins și un lilieac cu gene lungi (*Myotis emarginatus*). Acest lilieac de talie mică reacționa încă foarte vioi la „apropierile” noastre, mușcând degetul descoperitorului. Probabil că și zarva de sub bolta impresionantă de la intrarea peșterii provenea de la reprezentanții acestei specii.

Asincronul de bioritm dintre cele două tipuri de lilieci se datorează în mare măsură și faptului că lilieci insectivori mai mari se hrănesc cu insecte de dimensiuni mai mari (coleopteri, lepidopteri, etc.), care toamna dispar mai devreme decât dipterele, țânțarii etc., hrana liliecilor mai mici. Astfel lilieci mai mari încep hibernarea mai devreme, decât cei mici, fiindcă nu mai găsesc hrană suficientă pentru a-și menține metabolismul la nivelul consumației de vară.

În cadrul acțiunii următoare, la 8 februarie 1997, am vizitat peșterile de la Tășad și Sracoș. În peștera de la Tășad ne-a fost semnalată încă din toamna anului precedent, existența a unei mari colonii de lilieci care în momentul sosirii noastre nu mai era de găsit, doar un singur lilieac cu aripi mici (*Myotis blythi*), acoperit cu rouă, atârna de pe bolta peșterii.

În peștera de la Sracoș am întâlnit o colonie mică de rinolofi mari (7 exemplare) care stăteau agățați în ultima sală, dinspre intrarea aval.

La 14 iunie 1997 am repetat excursia: la Sracoș am reîntâlnit colonia mică de rinolofi mari, iar la Tășad am găsit o colonie de rinolofi mici (*Rhinolophus hipposideros*) alcătuită din aproximativ 20 de exemplare foarte agitate: când noi intram, ei ieșeau din peșteră.

În 15 februarie 1997 am mai efectuat o acțiune la Peștera de la Vadu Crișului, unde am numărat 98 de rinolofi mari și 3 rinolofi mici, care hibernau în mare parte deasupra pârâului din peșteră, la o înălțime de 2-3 metri, nu departe de la intrare.

În cadrul activității taberei de primăvară a clubului, organizată la Chișcău, la data de 3 mai am vizitat valea Sighiștelului, intrând în mai multe peșteri. Fără exigența unei munci profunde de explorare, în 3 din ele am numărat 10 rinolofi mari și 6 rinolofi mici, ultima specie fiind întâlnită cu o zi înainte și în Peștera Fagulului de la Chișcău, în 2 exemplare.

Dar am întâlnit lilieci și în alte condiții, departe de peșteri.

La data de 17 octombrie 1996 am văzut un lilieac mare de amurg (*Nyctalus noctula*) care vâna deasupra râului Crișul Repede, în centrul municipiului Oradea.

Dar erau mai atractivi cei doi lilieci mari (*Myotis myotis*) care își petreceau iarna 1996-1997 în interiorul bisericii romano-catolice „Duhul sfânt” din strada Republicii, din Oradea, hoinărind în timpul slujbelor ca niște duhuri deasupra capetelor enoriașilor.

Departe de Oradea, în perioada octombrie 1996 - iunie 1997 am activat și

Cadavre de lilieci cu urechi lungi (*Plecotus auritus*)

în jurul municipiului Sfântu Gheorghe (jud. Covasna) precum și în zona orașului Râșnov (jud. Brașov). La începutul lunii februarie împreună cu Societatea Carpatină Ardeleană din Sfântu Gheorghe am efectuat vizita anuală la peștera din valea Fundata (Râșnov), unde am numărat 4 rinolofi mari și 4 myoțiși mari. Fiecare individ hiberna separat, rinolofii se agățau la locuri mai calde, fără curent de aer, evitând umezeala, myoțișii din contra: umezeala climei din peșteră s-a precipitat pe blana lor, îmbrăcându-i în rouă.

Controlând sistematic complexul de grote antropogene „Ploti” din apropierea comunei Valea Crișului (jud. Covasna), în intervalul respectiv l-am vizitat de 3 ori. Prima dată (1 decembrie 1996) am identificat 3 myoțiși mari, a doua oară (1 ianuarie 1997) am reîntâlnit 2 dintre myoțiși, a treia oară (2 martie) însă am găsit și alte specii, respectiv 2 lilieci cu aripi late (*Eptesicus serotinus*) și un liliac urecheat (*Plecotus auritus*).

Apariția târzie a acestor lilieci în acel loc de hibernare atestă capacitatea acestor animale de a zbura și iarna cu scopul găsirii unui loc nou de adăpost. Același scop îl putea avea și un liliac bălțat (*Vespertilio murinus*), care a intrat pe fereastră într-un apartament din Sfântu Gheorghe, la 26 decembrie 1996.

Lista speciilor întâlnite:

Rhinolophus ferrumequinum:

- Șuncuiuș, P. Ungurului, 26.10.1996;
- Râșnov, P. Fundata, 01.02.1997;
- Stracoș, P. de la Stracoș, 08.02.1997, 14.06.1997;
- Vadu Crișului, P. de la Vadu Crișului, 15.02.1997;
- Sighiștel, P. din Valea Sighiștelului, 03.05.1997.

Rhinolophus hipposideros:

- Vadu Crișului, P. de la Vadu Crișului, 15.02.1997;
- Giulești, P. Fagului, 02.05.1997;
- Sighiștel, P. din Valea Sighiștelului, 03.05.1997;
- Tășad, P. de la Tășad, 14.06.1997.

Myotis myotis:

- Sfântu Gheorghe, P. Ploti, 01.12.1996, 01.01 și 02.03.1997;
- Oradea, biserica romano-catolică „Duhul Sfânt”, 26.01.1997.

Myotis blythi:

- Tășad, P. de la Tășad, 08.02.1997.

Myotis emarginatus:

- Șuncuiuș, P. Ungurului, 26.10.1996.

Eptesicus serotinus:

- Sfântu Gheorghe, P. Ploti, 02.03.1997.

Nyctalus noctula:

- Oradea, 17.10.1996.

Vespertilio murinus:

- Sfântu Gheorghe, 26.12.1996.

Plecotus auritus:

- Sfântu Gheorghe, P. Ploti, 02.03.1997.

Bibliografie

GEORGESCU Mitică, 1989, Mamiferele sălbatice din România, Ed. Albatros.

Mica tragedie a liliecilor din avenul Pobraz

Matei VREMIR • GSN, Cluj Napoca

Avenul din Pobraz este cunoscut de speologi ca fiind o peșteră foarte umedă și rece, datorită cascadei și curenilor de aer produși de acestea. Ceea ce nu se cunoaște este că acest gol subteran este folosit din plin de coloniile de lilieci în perioada de hibernare și că la începutul primăverii, când liliecii încercă să iasă la suprafață, sunt întâmpinați de un puhoi de apă care le blochează ieșirea.

În luna iunie 1995, în peșteră nu am observat nici un exemplar viu, în schimb pe cursul activ între primul șir de cascade și „Sala Gotică” am întâlnit 7 exemplare moarte, căzute printre pietre lângă apă, mai ales în zonele strâmte și joase. Aceeași situație am întâlnit-o în cursul lunii iulie și în prima parte a lui octombrie, putându-se urmări fazele de descompunere ale cadavrelor (cele rămase pe locuri mai uscate au reprezentat importante surse de hrană pentru un mare număr de coleoptere troglobionte).

În primele zile ale lunii noiembrie, în peșteră am putut observa 35-40 de exemplare vii, aparținând a cel puțin două specii (*Myotis myotis*, *Myotis bechsteini* și posibil o specie de *Rhinolophus*) care hibernau izolați, sau în grupuri de 2-3 indivizi.

Începutul lunii aprilie 1996, din cauza iernii prelungite, a fost perioada în care primele exemplare de *Myotis* au început să părăsească peștera. Numărul indivizilor în hibernare a fost mult mai mare decât în luna noiembrie a anului precedent, până la

cota de -70 m observând nu număr de circa 200 de exemplare, majoritatea grupate în colonii. Perioada de trezire coincide cu topirea zăpezilor și creșterea debitelor în peșteră. Un număr de 19 exemplare au fost găsite moarte doar pe un tronson de 10 m, între primul șir de cascade și „Sala Gotică”, unde galeria de acces este destul de strâmtă. De asemenea, am întâlnit și un exemplar viu căzut lângă apă și altele agățate izolat, peste care se scurgea apa de pe pereți (probabil unele cad din această cauză). În mare, aceeași situație s-a putut observa în iarna și primăvara următoare, poate la scară ceva mai mică.

Fenomenul în sine are o explicație simplă: liliecii din această peșteră intră în hibernare toamna târziu când debitele sunt mici și părăsesc peștera primăvara, atunci când debitele sunt în general mari. Punctul critic se află la cota -45 m și este reprezentat de un tronson de galerie strâmtă, puternic descendent, pe care în cazul debitelor mari există o curgere tumultuoasă, fiind totodată singurul drum de acces spre exterior al liliecilor. În acest punct, probabil în cursul mai multor încercări de „evadare”, unele exemplare sunt doborâte de șuvoaiele de apă, înecându-se, fiind transportate și depuse aval printre bolovani și crengi.

Ca o primă aproximație, putem aprecia că în jur de 10-15% din numărul total al exemplarelor care hibernază în această peșteră, nu pot să iasă și mor înecate din cauza viiturilor.